

به نظر می‌رسد کشور ویتنام یکی از عواملی است که باعث رشد صنعت نساجی و پوشاک کشور کامبوج شده است.

هر ساله تعداد زیادی سرمایه‌گذار خارجی که بزرگترین آنها کشور چین است، در کشور کامبوج سرمایه‌گذاری می‌کنند. به غیر از چین، ژاپن و ویتنام نیز در زمره سرمایه‌گذاران عمده این کشور قرار دارند. کشور کامبوج نه تنها نیروی کار ارزان و منابع طبیعی فراوان دارد، بلکه از حمایت‌های دولت نیز بهره‌مند می‌شود. به طور مثال سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در بخش پوشاک باعث جذب تعداد زیادی سرمایه‌گذار خارجی در حجم بالا در کشور کامبوج شده است به طوری که FDI با رشد حدود ۷۳ درصدی در سال ۲۰۱۲ به ارزش ۱/۶ میلیارد دلار ایجاد شد.

کامبوج می‌تواند صادرات منسوجات و پوشاک خود را به آمریکا تحت سیستم سهمیه‌بندی رایج در این کشور تضمین کند. این سیستم سهمیه‌بندی به شرایط کار در این کشور تا حدی مرتبط است که تضمین می‌کند تولیدکنندگان پوشاک، محیطی مناسب برای کارگران خود فراهم می‌کنند.

چنین قوانینی برای حقوق کارگران تضمین می‌کند که سرمایه‌گذاران به دلیل شرایط کاری غیر اصولی موجود برای کارگران، از کارخانجات پوشاک کامبوج خارج نمی‌شوند.

درست است که صنعت نساجی کامبوج نسبت به صنایع نساجی چین و هند رشد کمتری داشته است ولی هزینه بالای نیروی کار در چین تمرکز صنایع نساجی غربی را به سمت کشورهایی با هزینه نیروی کار کمتر سوق می‌دهد.

به همین دلیل کشور کامبوج می‌تواند از این موقعیت بهره‌برد. هزینه نیروی کار در کامبوج تقریباً سه برابر از نیروی کار در چین ارزان‌تر تخمین زده شده است. شرکت‌های نساجی در هنگ کنگ که دارای تعداد زیادی نیروی کار هستند، نیروی کار خود را به کامبوج انتقال دادند. همچنین، شرکت‌های کوچک ژاپنی، کامبوج را به دیگر کشورهای آسیایی مانند هند و چین ترجیح می‌دهند.

آمریکا، اروپا و بسیاری از کشورهای در حال توسعه فاقد نیروی انسانی و منابع طبیعی برای داشتن یک صنعت نساجی خوب هستند لذا ترجیح می‌دهند سفارشات تولید خود را از کشورهای در حال توسعه

بررسی وضعیت صنایع نساجی، پوشاک و کفش

کشور کامبوج

تهیه و تنظیم: دکتر ساناز اصلاح، مهندس مهسا معیریان

اشاره:

صنایع نساجی نقش مهمی در رونق اقتصادی یک کشور دارد. برای یک کشور در حال توسعه تولید منسوجات با کیفیت خوب و با قیمت مناسب‌تر و رقابتی می‌تواند امر آسان‌تری باشد که دلیل آن وجود منابع طبیعی فراوان و نیروی کار ارزان قیمت است. انجمن ملل جنوب شرق آسیا مانند کامبوج در تجارت منسوجات موفقیت بسیار خوبی کسب کردند و به سرعت در حال تبدیل شدن به یک مرکز جهانی تولید منسوجات هستند. صادرات آن‌ها به کشورهای پیشرفته‌ای مانند آمریکا و اروپا مدام در حال افزایش است و همچنین در حال جذب بازارهایی در کشورهایمانند استرالیا، نیوزلند و ژاپن می‌باشند. کامبوج با نام رسمی پادشاهی کامبوج کشوری مستقل در جنوب شرق آسیا واقع در منطقه هند و چین است.

کامبوج با مساحت ۱۸۱۰۳۵ کیلومتر مربع؛ نودمین کشور پهناور جهان و با جمعیت بیش از ۱۶،۷۱۸،۹۶۵ میلیون نفر، هفتاد و یکمین کشور پرجمعیت جهان است. از نظر جغرافیایی کامبوج بخشی از شبه‌جزیره هند و چین به شمار می‌آید و با تایلند، لائوس، و ویتنام هم‌مرز است.

کامبوج یکی از اعضای انجمن ملل جنوب شرقی آسیا (ASEAN) یکی از صادرکنندگان پیشرو پوشاک بوده و نهمین صادرکننده جهانی پوشاک به حساب می‌آید و همچنین حوزه پوشاک دارای سهم بزرگی از تولید ناخالص داخلی این کشور می‌باشد. صنعت نساجی کامبوج جزو صنایعی است که در دنیا به سرعت در حال رشد بوده و کشورهای غربی و آسیایی در حال تجارت با این کشور می‌باشند. کامبوج حجم زیادی مواد اولیه صنایع نساجی خود را از کشور چین وارد و به کشورهای دیگر مانند آمریکا، اروپا و حتی کشورهای آسیایی مانند هنگ کنگ و چین صادر می‌کند.

رشد سالانه منفی ۳/۱ درصدی در سال ۲۰۲۰ رسیده است.

با این حال، با وجود مرزهای نسبتاً باز این کشور، پیش‌بینی می‌شود که بهبود گردشگری با سرعت کمتری پیشروی کند. مطابق با این گزارش، بهبود گردشگری تا حد زیادی به وضعیت پاندمی و از سرگیری گردشگری بین‌المللی و منطقه‌ای بستگی دارد.

تورم که در سال ۲۰۲۱ در ۲/۹ درصد ثابت ماند، پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۲ به دلیل افزایش قیمت نفت افزایش یابد، اگرچه پیش‌بینی می‌شود که قیمت گوشت خوک، ماهی و غذاهای دریایی با افزایش مورد انتظار در عرضه داخلی کاهش یابد.

ارزش شاخص تولید ناخالص GDP این کشور از سال ۱۹۹۷ رو به افزایش بوده و نمودار ۲ روند افزایشی شاخص تولید ناخالص داخلی کشور کامبوج را برحسب میلیارد دلار طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ (قبل از شیوع کووید) را نشان می‌دهد. نمودار ۳ ارزش شاخص تولید ناخالص داخلی GDP کشور کامبوج متشکل از سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ را نشان می‌دهد.

همانطور که ملاحظه می‌کنید با گذشت زمان، سهم بخش کشاورزی از شاخص تولید ناخالص کم شده و سهم صنعت در رشد شاخص تولید ناخالص در حال افزایش است.

نمودار ۴ نشان دهنده روند افزایشی ارزش صادرات پوشاک کامبوج طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ و پیش‌بینی‌های انجام شده برای سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ می‌باشد. همانطور که مشاهده می‌کنید ارزش صادرات پوشاک کامبوج در سال ۲۰۱۸ با ۱۷/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۸/۳۶ میلیارد دلار رسیده است.

کشورهای مقصد صادراتی اصلی برای تولیدات پوشاک کامبوج طی این سال اتحادیه اروپا، ایالات متحده، هنگ کنگ، چین و کانادا بودند. تقاضای خارجی بالا به‌ویژه از سوی ایالات متحده، منجر به افزایش صادرات فرآورده‌های کشاورزی، پوشاکی و غیر پوشاکی کشور کامبوج در سال ۲۰۲۱ شده است. در عین حال میزان واردات که در سال ۲۰۲۰ با کاهش مواجه شده بود در سال ۲۰۲۱ به روال سابق خود برگشته است. با این حال، برآورد می‌شود

۱۹۹۸ تا ۲۰۱۹ را کسب کرده بود و به یکی از اقتصادهای در حال رشد در جهان تبدیل شده بود. با این وجود در سال ۲۰۲۰ با شروع شیوع ویروس کووید ۱۹ بخش‌های اصلی اقتصاد کامبوج از قبیل گردشگری، صادرات و ساخت و ساز که مسبب بیش از ۷۰ درصد رشد اقتصادی این کشور و ۳۹ درصد از کل اشتغالزایی در سال ۲۰۱۹ بوده‌اند.

تحت تأثیر منفی این بیماری قرار گرفت. برطبق داده‌های آمار اقتصادی، این کشور در سال ۲۰۲۰ بدترین عملکرد خود را از سال ۱۹۹۴ تاکنون به میزان منفی ۳/۱ درصد ثبت کرده‌است (نمودار ۱) چراکه پاندمی کووید ۱۹ موجب افزایش بیکاری و افزایش فقر و نابرابری در این کشور شده بود.

دفتر تحقیقات اقتصاد کلان (AMRO) در به‌روزرسانی سه ماهه اخیر خود اعلام کرد که انتظار می‌رود اقتصاد کامبوج عمدتاً به دلیل تداوم توسعه تولیدات پوشاکی و غیر پوشاکی در سال ۲۰۲۲ به‌طور پیوسته بهبود یابد. این سازمان اعلام کرده که نرخ بالای واکسیناسیون باعث تسهیل از سرگیری مشاغل به‌ویژه در بخش خدمات شده است. با استناد بر این گزارش، عملکرد قوی در بخش‌های کشاورزی و تولید تا حدی تأثیر نامطلوب پاندمی کرونا را کاهش داده و رشد سالانه تولید ناخالص داخلی به ۲/۹ درصد در مقایسه با نرخ

با هزینه کمتر تأمین کنند. به همین دلیل کامبوج و کشورهای آسیایی دیگر هدف کشورهای توسعه یافته می‌باشند.

کشور کامبوج در نیمه اول سال ۲۰۱۳ به اتحادیه اروپا ۵۳۲ میلیون دلار و به ایالات متحده آمریکا ۶۶۰ میلیون دلار البسه صادر کرده که نسبت به دوره مشابه سال قبل تا ۴۵ درصد افزایش یافته است.

در این میان تأثیر نفوذ متخصصین چینی بزرگ‌ترین قدرت این صنعت است. حضور کارکنان ماهر چینی به همراه استعداد و هنر کارکنان کامبوجی در کارخانجات نساجی کامبوج مشهود است.

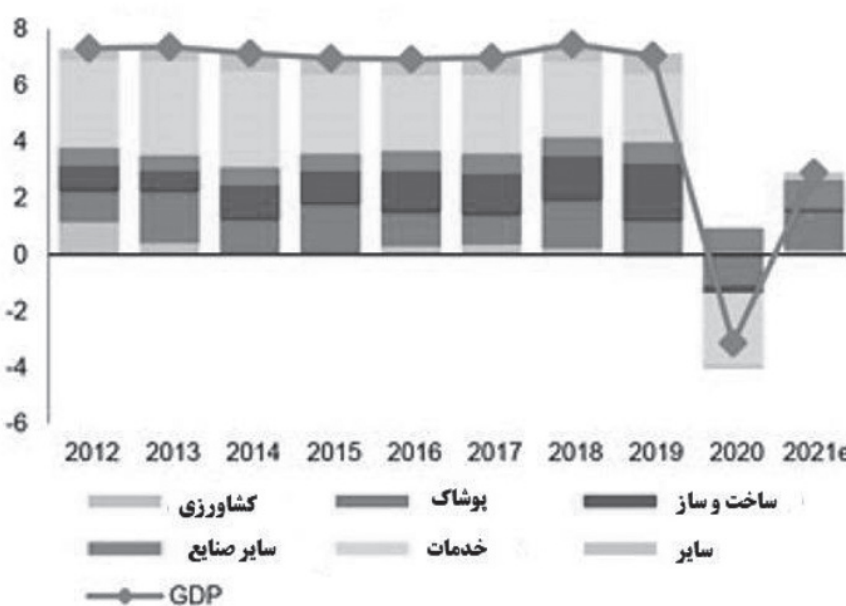
کارخانجاتی از چین به کامبوج جابه‌جا شده تا ترکیبی از مهارت‌های کامبوج و چینی‌ها را در محصولات خود داشته باشند. به همین دلیل انتظار می‌رود سطح کارخانجات کامبوج در آینده با چین، هند و سایر کارخانجات دنیا برابری کند.

*اقتصاد کشور کامبوج

به مدت دو دهه قبل از شیوع ویروس کرونا، کشور کامبوج توانسته بود سطح متوسط درآمد خود را ارتقا دهد.

اقتصاد کامبوج از طریق صادرات پوشاک و صنعت توریست، نرخ رشد سالانه ۷/۷ درصدی در سال‌های

نمودار ۱. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی کشور کامبوج به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی طی سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۱

منبع: مؤسسه ملی آمار کامبوج و برآوردهای دفتر AMRO

واحد مطالعات آماری و راهبردی دبیرخانه انجمن صنایع نساجی ایران

با توجه به نمودار، ارزش صادرات پوشاک و کفش در طی سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ سیر صعودی داشته است.

مطابق این نمودار ارزش صادرات پوشاک در سال ۲۰۱۸ دارای سهم ۸۲ درصد، منسوجات ۷ درصد و کفش ۱۱ درصد نسبت به کل صادرات اقلام زیرمجموعه صنایع نساجی و پوشاک و کفش بودهاند. در نمودار ۶ این روند به تفکیک مقاصد صادراتی پوشاک و کفش بنگلادش نشان داده شده است. بنا به اعلام اتحادیه تولیدکنندگان پوشاک کامبوج (GMAC)، صادرات کالاهای نساجی کامبوج در سال ۲۰۲۱ با رشد ۱۵/۲ درصدی ۱/۵ میلیارد دلار افزایش نسبت به سال ۲۰۲۰ به ۱۱/۳۹ میلیارد دلار رسیده است.

کارشناسان هشدار داده اند که به دلیل افزایش هزینه های تولید، رشد اخیر در صادرات صنعت پوشاک ممکن است به بهبود حاشیه سود منجر نشده باشد، با وجود اینکه آخرین آمارها نشان می دهند که صادرات کالاهای صنعت نساجی در سال ۲۰۲۱ بیش از ۱۵ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته است. به تفکیک دسته بندی، پوشاک ۸/۰۱۷ میلیارد دلار، کفش ۱/۳۹۰ میلیارد دلار، کالاهای مسافرتی (از قبیل چمدان، کوله پشتی، کیف پول و...) بالغ بر ۱/۴۹۰ میلیارد دلار و سایر دسته ها بالغ بر ۰/۵ میلیارد دلار از این میزان صادرات را به خود اختصاص داده اند.

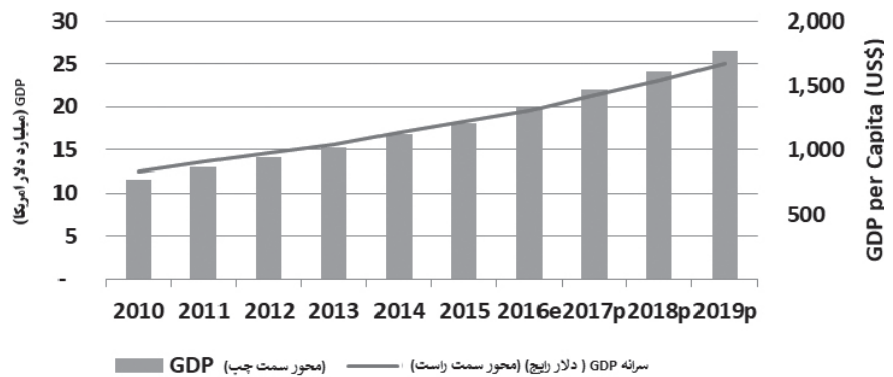
دبیر کل اتحادیه تولیدکنندگان پوشاک کامبوج اظهار داشت؛ اگرچه رشد صادرات نساجی خبر خوبی است؛ اما حاشیه سود این صنعت نسبت به قبل بهبودی نداشته است. همانطور که میدانیم صنعت پوشاک هزینه های زیادی را صرف اقدامات مقابله با پاندمی ویروس کرونا نموده است.

وی در ادامه ادعان داشته که علاوه بر این موضوع هزینه های لجستیکی به ویژه هزینه های حمل و نقل به شدت افزایش یافته که این موضوع منجر به کاهش حاشیه سود این صنعت شده است.

کنگ سانگ، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان پوشاک کامبوج، طی یک جلسه کاری با وزیر کار و آموزش فنی و حرفه ای، بر اهمیت مشارکت این وزارتخانه در حوزه کارگری پوشاک تأکید کرد.

اگر این بخش دچار آشفتگی و ناهماهنگی باشد؛ با وجود عملکرد مناسب سایر بخش ها، کماکان رشد

مقایسه تولید ناخالص داخلی و سرانه تولید ناخالص داخلی طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹

نمودار ۲. روند تغییرات تولید ناخالص داخلی و سرانه تولید ناخالص داخلی کامبوج طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹

بین المللی و مطلوب را در این کشور ایجاد کرده است. در سال ۲۰۱۶ کشور کامبوج جز ۱۰ کشور برتر در تولید کفش بود و در سال ۲۰۱۷ با سهم ۱/۵ درصد از ارزش صادرات جهان به نهمین تولید کننده پوشاک در جهان تبدیل شد.

در سال ۲۰۱۸ صنعت پوشاک و کفش ۷۴ درصد از صادرات کشور کامبوج را به خود اختصاص داده است. بر طبق گزارشات وزارت بازرگانی کشور کامبوج تا انتهای سال ۲۰۱۸ حدود ۶۲۵ تولید کننده پوشاک صادراتی و ۸۳ تولید کننده کفش صادراتی در این کشور به طور موثر در حال فعالیت بوده اند که موجبات اشتغال ۷۴۵ هزار کارگر را فراهم کرده و بعد از کشاورزی دومین صنعت اشتغالزا در این کشور به حساب آمده است.

نمودار ۵ ارزش صادرات بخش پوشاک و کفش کشور کامبوج را از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ بر حسب میلیون دلار نشان می دهد.

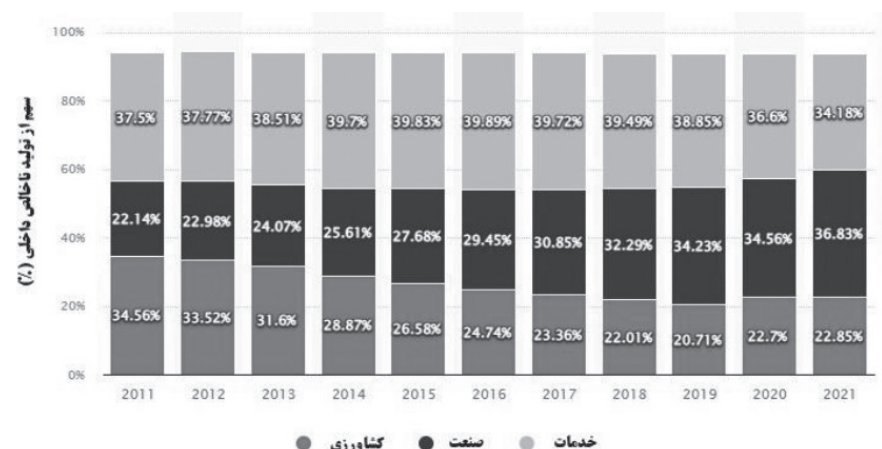
که کسری حساب جاری در سال ۲۰۲۱ به حدود ۴۰ درصد تولید ناخالص داخلی (۲۰ درصد بدون احتساب طلا) افزایش یافته است که دلیل آن نقدینگی کمتر و اثرگذاری منفی گردشگری می باشد. انتظار می رود کسری حساب فعلی تا حدی با جریان های ثابت سرمایه گذاری خارجی جبران شود.

* جایگاه صنعت نساجی کشور کامبوج

صنعت پوشاک و کفش یکی از مهمترین صنایع کشور کامبوج در کنار صنعت توریست، ساخت و ساز و کشاورزی می باشد که بر روی اقتصاد این کشور تاثیر می گذارد. در سال ۲۰۱۶ صنعت پوشاک حدود ۱۶ درصد شاخص تولید ناخالص این کشور را به خود اختصاص داده است.

از سال ۱۹۹۰ صادرات پوشاک، منسوجات و کفش به طور چشمگیری افزایش یافته است. نیروی کار ارزان و متمرکز در این کشور نیز شرایط سرمایه گذاری

نمودار ۳. سهم حوزه های اقتصادی مختلف در تولید ناخالص داخلی کامبوج طی سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱

*بررسی دلایل موفقیت صنایع پوشاک و کفش در کامبوج

صنعت پوشاک کامبوج سنگ بنای اقتصاد این کشور بوده به طوری که ۵۷ درصد از صادرات این قلمرو و حدود ۸۰ درصد از تولید ناخالص داخلی آن را تشکیل می‌دهد. کارخانجات پوشاک کشور کامبوج به طور کل بر پایه طرح و مدل (CMT) می‌باشند.

بر اساس این روش تولید، مواد خام، ماشین آلات و طراحی البسه از بیرون از کشور تأمین می‌شود، در حالی که نصب ماشین آلات و تولید البسه در کارخانجات کامبوج صورت می‌گیرد.

در بیشتر مواقع مواد خام از چین، هنگ کنگ، تایوان، ژاپن، ویتنام و کره وارد می‌شود.

بر طبق این مکانیزم، برندهای معروف پوشاک و کفش مانند آدیداس، اچ اند ام، زارا، پوما و برخی دیگر تولید خود را در این کشور انجام می‌دهند. به گفته سون ویچا ۳، مدیر بخش مالکیت معنوی وزارت بازرگانی کامبوج، با افزایش دستمزدها، خانه‌های مد بین‌المللی مانند H&M، آدیداس و نایک ممکن است تولید خود را به جای دیگری منتقل کنند، مگر اینکه صنعت تغییرات اساسی ایجاد کند.

در حالیکه بیش از ۵۰۰ کارخانه پوشاک در کامبوج وجود دارد؛ این صنعت به شدت به پارچه‌های وارداتی وابسته است و به همین دلیل زمانیکه شیوع ویروس کرونا، باعث کاهش واردات محموله‌ها از چین که تأمین کننده اصلی پارچه‌های کامبوج می‌باشد، گردید، صنعت پوشاک به شدت آسیب دید.

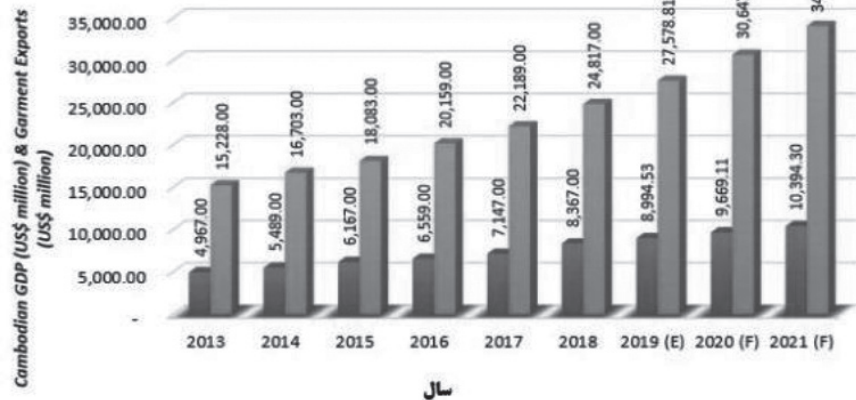
به نقل از ویچا یکی از نقاط ضعف و چالش‌های پیشرو صنعت پوشاک کامبوج در عین صادرات قوی، وابستگی به مواد اولیه وارداتی می‌باشد.

وی همچنین اضافه کرد که کامبوج دیگر نمی‌تواند با تکنیک‌های سنتی ادامه داده و برای پیشی گرفتن از رقبای خود باید جدیدترین فناوریهای روز استفاده کند. به علاوه برنامه‌های کامپیوتری را برای طراحی، کنترل و فرآوری پوشاک را به کار بندد.

یکی دیگر از دلایل موفقیت کشور کامبوج موفقیت این کشور در مرکز شرق به غرب منطقه مکنونگ بزرگ REGION-SUB MEKONG می‌باشد که باعث دسترسی خوب این کشور به بازارهای کلیدی منطقه‌ای شده است.

در نتیجه کسب و کارها از تولید با قیمت پایین در

تولید ناخالص داخلی پوشاک و کفش کامبوج در مقایسه با ارزش صادرات پوشاک این کشور (میلیون دلار)

■ صادرات پوشاک (میلیون دلار آمریکا) ■ GDP (میلیون دلار آمریکا)

نمودار ۴. روند افزایشی تولید ناخالص داخلی کامبوج در مقایسه با ارزش صادرات پوشاک این کشور

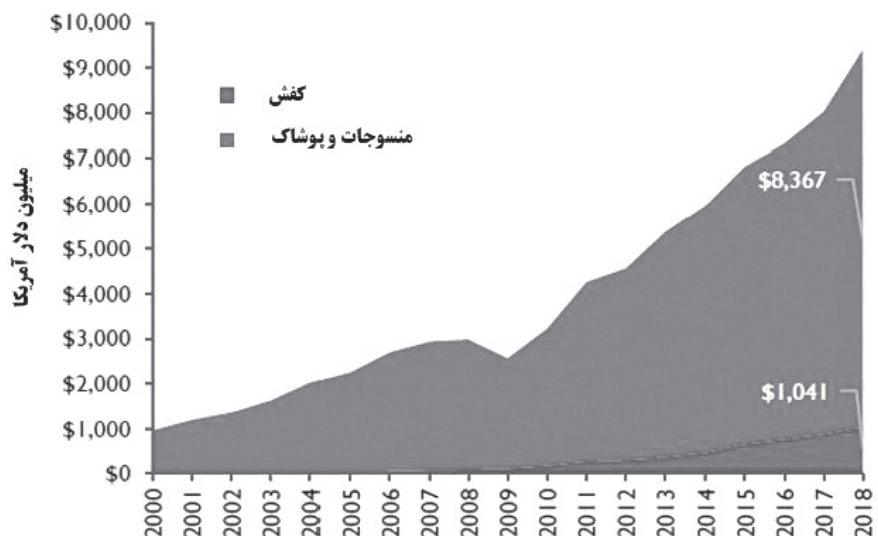
تأکید نمود این سند به عنوان «چارچوب و برنامه‌های استراتژیک بهبود اقتصادی در زندگی جدید با کووید ۱۹ در دوره ۲۰۲۳ - ۲۰۲۱» شناخته می‌شود. وی افزود که دولت در تلاش است تا یک استراتژی در حوزه کارگری طی دوره ۲۰۲۱ - ۲۰۲۴ را ارائه دهد که شامل استخدام و آموزش حرفه‌ای به نحوی است که موجبات توسعه صنعت پوشاک، کفش و کیف در کامبوج را طی سه سال آینده فراهم آورد. وی بر اهمیت یک برنامه استراتژیک جهت پایداری طولانی مدت این حوزه و همچنین بر تداوم رشد و جذب سرمایه‌گذار در این حوزه تأکید نمود.

پایداری ایجاد نخواهد شد. بنابراین هماهنگی بین وزارتخانه و سایر نهادها فضایی را ایجاد می‌کند که وجود روابط بهتر و حرفه‌ای‌تر در آن منجر به تولید پایدار خواهد گردید.

وی افزود که سیستم حمایتی وزارت کار و واکسیناسیون نیروی کار در زمان شیوع ویروس کرونا موجب ثبات تولید و رشد صادرات صنعت پوشاک طی این دوره گردیده است.

وزیر کار این کشور بر مداخلات مختلف دولت در حوزه پوشاک، از جمله ایجاد یک نقشه راه جامع برای مجدد ایمن اقتصاد، همزمان با شیوع ویروس کرونا

نمودار ۵. روند ارزش صادرات حوزه پوشاک و کفش کامبوج طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸

واحد مطالعات آماری و راهبردی دبیرخانه انجمن صنایع نساجی ایران

تعلیق جزئی ترجیحات تجاری ۸ کشور کامبوج با اتحادیه اروپا را اعلام کرد.

EBA که اشاره به شکست دولت کامبوج در رسیدگی به موارد نگرانی‌های حقوق بشر در این کشور دارد؛ لغو این تعرفه‌های ترجیحی بر البسه و کفش تمامی کالاهای مسافرتی و شکر تاثیر می‌گذارد. این تعلیق از ۱۲ آگوست ۲۰۲۰ اعمال شده است.

همان‌طور که دلایل موفقیت کشور کامبوج در رشد اقتصادی ذکر شد اگرچه، در حرکت رو به جلو، این بخش ممکن است با چالش‌های بیشتری برای بهبود و پایداری روبرو شود، چالش‌هایی مانند شکاف‌های زیرساختی، هزینه‌های بالای انرژی، افزایش حداقل دستمزد کامبوج (که منجر به هزینه‌های تولید بالاتر می‌شود) و باعث افزایش رقابت در میان همسایگان منطقه‌ای می‌شود؛ همچنان وجود دارد.

همچنین اتوماسیون و خودکارسازی ماشین‌آلات و از دست رفتن بالقوه توافقات تجاری ترجیحی رو به رو است.

موارد زیر مدل SWOT که شامل خلاصه‌ای از نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات کشور کامبوج در بخش پوشاک و منسوجات است را نشان می‌دهد.

نقاط ضعف

- ◀ شرایط نامساعد کار
- ◀ کمبود برق و هزینه بالای تهیه و توزیع
- ◀ شکاف‌های زیرساختی
- ◀ مهارت کم نیروی کار

نقاط قوت

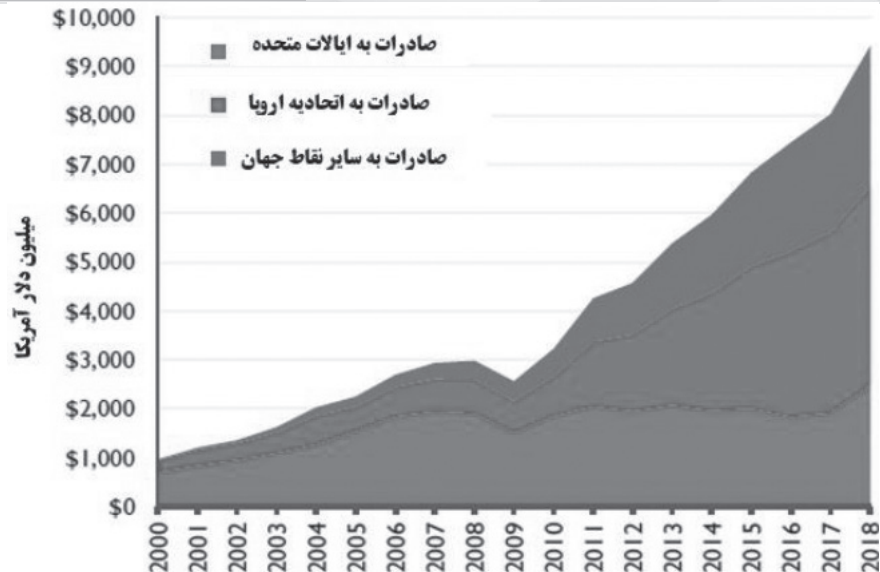
- ◀ سرعت رشد صادرات به اتحادیه اروپا
- ◀ سرمایه‌گذاری بالا
- ◀ موقعیت جغرافیایی خوب
- ◀ ثبات موقعیت سیاسی و اقتصادی

تهدیدها

- ◀ افزایش رقابت در میان همسایگان منطقه
- ◀ از دست دادن بالقوه توافقات تجاری ترجیحی
- ◀ افزایش حداقل دستمزد
- ◀ فشار قیمت‌ها

فرصت‌ها

- ◀ فراوانی نیروی کار و هزینه کم نیروی کار
- ◀ شکوفایی بخش خصوصی
- ◀ پتانسیل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

نمودار ۶. روند ارزش صادرات صنایع پوشاک و کفش کامبوج طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ به تفکیک مقاصد صادراتی

واردکننده را به طور موفقیت آمیزی برقرار کند.

* یک برنامه در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۰۱ معرفی شد و برای همه محصولات تولید شده در کامبوج به جز اسلحه، بدون سقف واردات و بخشودگی گمرک برای همه محصولات تولید شده در کامبوج فراهم کرد.

اتحادیه تجارت آزاد آسیا-چین ۵ صادرات کالا به چین را با نرخ بسیار پایین (تقریباً صفر درصد مالیات واردات) را در سال‌های ۲۰۱۵ - ۲۰۱۷ امکان پذیر می‌سازد.

* دسترسی بازار کانادا برای کشورهای کمتر توسعه یافته در سال ۲۰۰۳ به قدرت رسید، چرا که اجازه دسترسی بخشودگی گمرکی و بدون سقف واردات محصولات کشور کامبوج را به غیر از محصولات لبنی، ماکیان و تخم مرغ در بازارهای کانادا می‌دهد.

* قرارداد جامع همکاری اقتصادی ژاپن - آسیا ۶ که در سال ۲۰۰۸ به امضا رسید. ژاپن ۹۲ درصد نرخ تعرفه خود را برای پوشاک و منسوجات کشورهای آسیایی حذف کرد.

* ایالات متحده به کامبوج دسترسی بدون تعرفه برای صادرات کالاهای مسافرتی به ایالات متحده تحت

قانون عمومی ترجیحی ۷ داده است محصولات واجد شرایط برای حذف تعرفه گمرکی شامل چمدان، کیف دستی، کیف پول، کیف آراشی و سایر محصولات مشابه می‌شوند. در ۱۲ فوریه ۲۰۲۰، کمیسیون اروپا

این کشور سود می‌برند. همچنین تقاضاهای عظیمی برای کالاهای تولید شده در کشور کامبوج از طرف کشورهای آسیایی وجود دارد.

صنایع نساجی کامبوج مبتنی بر نیروی کار با مهارت کم و تعداد زیاد می‌باشد. تعداد زیادی از نیروی کار، زنان با تحصیلات اندک از مناطق حومه‌ای می‌باشند. دستمزد آنها از کارخانجات یک حمایت مالی برای زنان و خانواده‌هایشان بوده و براساس طبقه‌بندی بانک جهانی، این اشتغال باعث کاهش نرخ فقر و شکوفایی اقتصادی در یک کشور با درآمد پایین محسوب می‌شود. از سوی دیگر تولیدکنندگان پوشاک باید به مسئله نیروی کار کم‌مهارت رسیدگی کنند به خصوص که دستمزد آنها از ۴۰ دلار در ماه در سال ۱۹۹۷ به ۱۹۸ دلار در سال ۲۰۲۲ رسیده است.

اتحادیه اروپا و آمریکا دو کشور مهم در تجارت جهانی با کشور کامبوج به شمار می‌آیند که حدود ۶۹ درصد صادرات کشور کامبوج به این دو قاره می‌باشد. همچنین سهم صادرات کامبوج به کشورهای دیگر مانند ژاپن نیز در سال ۲۰۱۰ نسبت به سال ۲۰۰۹، ۲/۷ درصد و در سال ۲۰۱۶ حدود ۹ درصد افزایش داشته است.

در سال ۲۰۱۶ حدود ۸ درصد از سهم صادرات کشور کامبوج در بخش منسوجات و کفش مربوط به کشور کانادا بوده است. در واقع کشور کامبوج توانسته است توافقات تجاری یا طرح‌های توجیحی با کشورهای